

doi: [10.30497/rc.2023.239974.1738](https://doi.org/10.30497/rc.2023.239974.1738)

Received: 2020/11/23

Accepted: 2023/11/09

Meta-analysis of studies on the relationship cultural capital and social tolerance (with an emphasis on age category moderator variables)

Adel Sojoodi*

Mohsen Niazi**

Sahar Naghipoor Ivaki***

Abstract

Cultural capital includes the individual's enduring inclinations, tendencies, and habits that are acquired during the socialization process. Social tolerance also refers to a situation in which individuals and groups, in relation to a situation, event, or phenomenon that they find highly distasteful or they are indifferent to it, they deal with self-control and tolerance. The research method of this research is meta-analysis. In the first step of evaluating the selected researches, the assumptions of homogeneity and publication error were examined. The findings indicated the heterogeneity of the effect size and the lack of bias in the publication of the studied studies. In the second stage, the effect size coefficient and the moderating role of the age variable were evaluated using the second version of CMA software. Statistical calculations indicate that the average size of the effect of cultural capital (random combination effects) on social tolerance in the studies under study is equal to 0.195 and since the estimated size is in the range of confidence, it can be acknowledged that cultural capital affects social tolerance. According to the interpretation system of the effect size due to the meta-analysis known as Cohen model, the effect size obtained from the present study is at a low to medium level. Another noteworthy finding of the present study is that the size of the youth effect in the random model is larger than other age groups. In other words, youth cultural capital has a greater impact on social tolerance.

Keywords: Cultural capital, Social tolerance, Iran, Effect size, Meta-analysis.

* Professor of Social Sciences, University of Kashan, Kashan, I.R.Iran (Corresponding author).

adelsojodi@yahoo.com

0000-0002-1709-7852

** Ph.D of Sociology-The study of social Problems in Iran, University of Kashan, Kashan, I.R.Iran.

niazim@kashanu.ac.ir

0000-0002-4469-7116

*** Ph.D student of Sociology-The study of social Problems in Iran, University of Kashan, Kashan, I.R.Iran.

sahar.naghipoor@gmail.com

0000-0002-0441-4767

دوفصلنامه علمی «دین و ارتباطات»، سال سی و یکم، شماره اول (پیاپی ۶۵)، بهار و تابستان ۱۴۰۳، مقاله پژوهشی، صص. ۲۰۹-۲۳۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۰۳

فرا تحلیل مطالعات رابطه سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی در ایران (با تأکید بر متغیر تعدیل گر گروه سنی)

عادل سجودی*

محسن نیازی**

سحر نقی پور ابوکی***

چکیده

سرمایه فرهنگی دربرگیرنده تمایلات پایدار فرد، گرایش‌ها و عادت‌هایی است که طی فرایند جامعه‌پذیری حاصل می‌شود و مدارای اجتماعی نیز ناظر بر وضعیتی است که در آن افراد و گروه‌ها، نسبت به وضعیت، رویداد و پدیده‌ای که آن را به شدت ناپسندیده می‌شمارند و یا نسبت به آن بی تفاوت هستند، با خوب‌شدن‌داری و مدارا برخورد می‌کنند. روش پژوهش این تحقیق فراتحلیل است. در گام نخست ارزیابی پژوهش‌های منتخب، مفروض‌های همگنی و خطای انتشار، بررسی شدند که یافته‌ها حکایت از ناهمگنی اندازه اثر و عدم سوگیری انتشار مطالعات مورد بررسی داشت. در مرحله دوم، ضریب اندازه اثر و نقش تعدیل‌کنندگی متغیر سن با به‌کارگیری نسخه دوم نرم‌افزار CMA ارزیابی گردید. محاسبات آماری بیانگر این مطلب هستند که میانگین اندازه اثر سرمایه فرهنگی (اثرهای ترکیبی تصادفی) بر مدارای اجتماعی در مطالعات مورد پژوهش معادل ۰/۱۹۵ و از آنجاکه اندازه برآورد شده در محدوده اطمینان است، می‌توان اذعان داشت که سرمایه فرهنگی بر مدارای اجتماعی اثرگذار است. بنابر نظام تفسیر اندازه اثر ناشی از فراتحلیل معروف به مدل کوهن، اندازه اثر به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر در سطح کم متمایل به متوسط می‌باشد. از دیگر یافته‌های شایان توجه تحقیق حاضر، اندازه اثر جوانان در مدل تصادفی نسبت به سایر گروه‌های سنی بیشتر است، به‌عبارتی سرمایه فرهنگی جوانان بر مدارای اجتماعی اثرگذارتر است.

واژگان کلیدی: سرمایه فرهنگی، مدارای اجتماعی، ایران، اندازه اثر، فراتحلیل.

* دانشجوی دکتری، دانشگاه کاشان، کاشان، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول).

adelsojodi@yahoo.com

** عضو هیأت علمی دانشگاه کاشان، کاشان، جمهوری اسلامی ایران.

niazim@kashanu.ac.ir

*** دانشجوی دکتری، دانشگاه کاشان، کاشان، جمهوری اسلامی ایران.

sahar.naghipoor@gmail.com

مقدمه

انسان‌ها همواره به دنبال راهی برای زندگی در آرامش و دوری از خشونت هستند. در دوران گذشته تنوع فرهنگ‌ها، زبان‌ها، اقوام و دیگر عناصر زندگی کمتر بود. این در حالی است که با ورود به دنیای نوین، افراد منبع رسیدن به آگاهی و اطلاعات نوین را از طریق امکانات در دسترس خود جستجو کردند و هر یک اندیشه خود را سازنده زندگی و آینده‌شان یافتند. رشد و گسترش فزاینده اطلاعات در همه زمینه‌ها تنوع وسیعی را ایجاد کرد، و در پی آن میزان تعاملات و برخورد افراد با زبان، مذهب، قومیت و فرهنگ متفاوت را فراهم نمود. وجود تسهیلاتی که جهان نوین در اختیار بشر قرار داد، سبب عدم رعایت حقوق اجتماعی افراد نسبت به هم شد. داشتن روحیه‌ای مداراجو این امکان را به تک‌تک افراد می‌دهد که با وجود دیدگاه‌های متفاوت بتوانند در کنار یکدیگر سازگاری داشته باشند. مدارا یک هدف نیست بلکه وسیله‌ای جهت بهبود حداقل کیفیت روابط اجتماعی، همچنین اجتناب از خشونت و اجبار است. وجود مدارا در هر فرد او را تبدیل به انسانی مثبت می‌کند که توانایی استفاده از فرصت‌های اجتماعی را به منظور ارتقاء خود و نیز پیشبرد فرهنگ صلح، خواهد داشت (فیروزجائیان و دیگران، ۱۳۹۵، الف، صص. ۳۴-۳۵).

عمل مدارا زمانی معنا دارد که امکان استفاده از زور و خشونت وجود داشته باشد. بدین ترتیب مدارا به عنوان فضیلتی اجتماعی و قاعده‌ای سیاسی، امکان همزیستی صلح‌آمیز افراد و گروه‌هایی را فراهم می‌کند که دیدگاه‌های متفاوتی دارند و با روش‌های متفاوت در جامعه‌ای واحد زندگی می‌کنند (عسگری و شارع‌پور، ۱۳۸۸، ص. ۱۴).

از سوی دیگر، می‌توان سرمایه فرهنگی را از عوامل مؤثر بر میزان مدارا در یک جامعه در نظر گرفت (فیروزجائیان و دیگران، ۱۳۹۵، ب، صص. ۳۴-۳۵). بوردیو^۱ به سرمایه فرهنگی در تولید نابرابری اشاره می‌کند و آن را موجب بروز تفاوت‌هایی در جریان زندگی روزمره افراد می‌داند. بوردیو همچنین در اثر خود تمایز نشان می‌دهد که سلیقه یکی از شاخص‌های سرمایه فرهنگی جامعه است. به عبارت دیگر، سلیقه مقوله‌ای اجتماعی است و صرفاً به واسطه نزاع و کشمکش عاملان و کنشگران فعال در حوزه‌هایی

---

1. Buordieu

برای تعریف آن است که می‌تواند تغییر کند و افراد طبقات اجتماعی بالاتر، توانایی این را دارند که سلیقشان را مورد پسند همگان بسازند و البته با سلیق افراد طبقات پایین به مخالفت پردازند و بنابراین معیارهای زیبایی و تناسب طبقات بالا و نیز معیارهای زیبایی کشورهای پیشرفته مقبولیتی همگانی می‌یابد (ذکایی و فرزانه، ۱۳۸۸، ص. ۴۸). در نظریه بوردیو، میدان فضای بازی کنشگرانی است که با پذیرش قواعد بازی تحت تأثیر نیروی آن عمل می‌کنند. بوردیو کنش اجتماعی را با توجه به موقعیت منش در میدان تبیین می‌کند. میدان‌ها (موقعیت‌ها) و منش (خلق‌وخواها) در پیوندی تنگاتنگ، عاملان را سازگار می‌سازند. به عقیده او اگر عادتواره، منش و شناخت ما است، میدان عرصه‌ای است که ما در آن به دنبال حفظ و بهبود موقعیت اجتماعی خود هستیم و سرمایه حکم پولی را دارد که به وسیله آن شناخت اجتماعی را خریداری می‌کنیم (بوردیو، ۱۳۸۴). به عقیده بوردیو در هر میدانی، میان بازیگران یا گروه‌های اجتماعی، چهار نوع سرمایه رد و بدل می‌شود که یکی از تأثیرگذارترین آن سرمایه فرهنگی می‌باشد. سرمایه فرهنگی به معنی قدرت شناخت و قابلیت استفاده از کالاهای فرهنگی در هر فرد و آن دربرگیرنده تمایلات پایدار فرد است که در خلال اجتماعی شدن در فرد انباشته می‌شوند (فکوهی، ۱۳۸۱، ص. ۳۰۰). سرمایه فرهنگی در شرایط خاصی قابل تبدیل به سرمایه اقتصادی است و می‌تواند به صورت مدارک و مدارج تحصیلی نهادی گردد (شارع‌پور و خوش‌فر، ۱۳۸۱، ص. ۱۳۶).

بالندگی و ارتقاء جامعه مرهون افرادی است که با آموزه اخلاقی تساهل‌گرا و مداراجو، تلاش می‌کنند گره‌ای از مشکلات بگشایند. داشتن سرمایه در تمامی ابعاد بخصوص سرمایه فرهنگی را می‌توان راهی برای تقویت مدارای افراد و ارتباطات سالم، کاهش نزاع و درگیری، برقراری آرامش، صلح و امنیت در جامعه در نظر گرفت. با توجه به اینکه مدارای اجتماعی در ادبیات نظری متأثر از سرمایه فرهنگی دانسته شده و تحقیقات دومینیک^۱ (۱۹۹۳)، نسی داینین^۲ (۲۰۰۱)، سیگلر و ژوسلین^۳ (۲۰۰۲)، رابطه سرمایه فرهنگی با مدارای اجتماعی را نشان دادند (فیروزجائیان و دیگران، ۱۳۹۵، ص. ۳۵). و تحقیقات جهانگیری و افراسیابی (۱۳۹۰)، ادیبی‌سده و همکاران

1. Dominic
2. Necci Dineen
3. Cigler and Jocelyn

(۱۳۹۱)، فیروزجانیان و همکاران (۱۳۹۵.ب)،.... و هالپرن (۲۰۰۳) که در فراتحلیل این مقاله استفاده شده است از زوایای مختلف و با کم و کیف متفاوتی، تحصیلات، محصولات فرهنگی و به طور کلی سرمایه فرهنگی (کالاها، مهارت‌ها و عنوان‌های نمادین کمیاب) را با مدارای اجتماعی در ارتباط قرار دادند، و بیان داشتند کسانی که دارای سرمایه فرهنگی هستند در ارتباط با دیگران، مدارای اجتماعی از خود نشان می‌دهند که این امر بر رابطه سازنده سرمایه فرهنگی بر مدارای اجتماعی صحنه گذاشته است.

از آنجاکه در سال‌های اخیر، در زمینه سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی مطالعات متعددی صورت گرفته است و این مطالعات، در حوزه‌های مختلف و از جوانب مستقیم و غیرمستقیم به بررسی ارتباط بین دو مفهوم مذکور پرداخته‌اند، گستردگی و پراکندگی مطالعات در این حوزه و رواج رویکردهای متعدد، لزوم انجام فراتحلیلی منسجم برای نیل به تصویری جامع‌تر از وضع موجود موضوع و نیل به نقایص و کاستی‌های حوزه پژوهش و ارائه تصویر و چشم‌اندازی یکپارچه از یافته‌های علمی در این حوزه را ایجاب کرده است که از روش فراتحلیل برای مطالعه و بررسی پژوهش‌های انجام شده در مورد هدف اساسی این مقاله که فراتحلیل مطالعات رابطه بین سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی در پژوهش‌های ایران در طی سال‌های ۹۸-۱۳۸۸ است، استفاده شود. هرچند در انجام فراتحلیل به مطالعات دیگر رجوع می‌شود و آن‌ها را مرور می‌کند؛ اما به یافته‌های حاصل از آن‌ها و به پژوهش و تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از دیگر مطالعات پرداخته می‌شود.

۱. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در این بخش، ابتدا مفهوم مدارای اجتماعی و رویکردهای نظری مربوط به آن ارائه و پس از آن مفهوم سرمایه فرهنگی بحث شده است.

۱-۱. مدارای اجتماعی

واژه‌های تساهل، تسامح، رواداری و مدارا^۱ که در ادبیات امروز برابر نهاد واژه تولریشن به کار می‌روند، تفاوت‌های معنایی دارند. واژه تولریشن از ریشه لاتین تولرو به معنای تحمل کردن، اجازه دادن و ابقا کردن است. این واژه با مصدر تولو به معنای حمل

1. Tolerance

کردن و اجازه دادن هم‌خانواده است؛ گویی کسی که تساهل می‌ورزد باری را تحمل یا حمل می‌کند (بهشتی و رستگار، ۱۳۹۲، ص. ۱۰). در فرهنگ هریتیج آمریکا^۱، مدارا به معنای احترام به هویت، عقاید و رفتار دیگران و شناسایی حقوق رسمی افراد و گروه‌ها برای داشتن عقاید مخالف تعریف شده است (قاضی‌نژاد و اکبرنیا، ۱۳۹۶، ص. ۵).

مدارا - یعنی احترام به تنوع - اغلب به عنوان ویژگی متمایز جوامع پیشرفته غربی در نظر گرفته می‌شود، چیزی که به وضوح آنها را از جوامع سنتی متمایز می‌کند. در حالی که جامعه سنتی هنجارهای اجتماعی می‌پذیرد و کسانی که منحرف می‌شوند را طرد می‌کند، جامعه پیشرفته تغییر اجتماعی می‌پذیرد. مدارا ممکن است همزیستی مسالمت‌آمیز بین گروه‌های مختلف را ترویج کند و خودشکوفایی فردی را شکل دهد. برعکس، عدم مدارا مانع از بروز تمایلات و استعدادها می‌شود و برای کسانی که جرئت متفاوت بودن را دارند، هزینه‌های اجتماعی سنگینی را می‌طلبد (Corneo & Jeanne, 2009, P. 691).

اقلیت‌ها صرفاً در جوامع بردبار از درجه قابل توجهی از حمایت برخوردارند و این حمایت حقوق اجتماعی را در جامعه تقویت می‌کند. در حالی که مدارا اجتماعی مطلوب است، همه جوامع معاصر را نمی‌توان به‌عنوان جامعه مداراپذیر قلمداد کرد. براین اساس، گسترش فرایند جهانی شدن و شرکت‌های فراملیتی، جهت‌گیری‌های که فرد را تابع جامعه می‌کند، جای خود را به شخصیت‌های مداراپذیر می‌دهد که مستلزم تحمل فزاینده تنوع انسانی است (Benabou & Tirole, 2006, P. 1657).

در نظریه‌های مربوط به مدارای اجتماعی، رویکردهای اندیشمندی چون آلپورت^۲، وگت^۳، کینگ^۴ و پوپر^۵ مورد توجه قرار گرفته است. از زمان جنگ دوم جهانی، توجه به موضوع مدارا ذهن برخی اندیشمندان را به خود معطوف کرد.

فرضیه آلپورت (۱۹۵۸) بیان می‌کند در وضعیتی خاص، برخورد با اشخاص برون گروه، مدارا را در برابر افراد این گروه‌ها افزایش می‌دهد. از جمله عواملی که موجب افزایش مدارا می‌شود عبارت است از ارزیابی مثبت از این برخوردها به وسیله نهادهایی

---

1. The American Heritage Dictionary
2. Allport
3. Vogt
4. King
5. Popper

مانند مدارس و شرکت‌ها یا به وسیله دولت. فرضیه برخورد بر این امر اشاره دارد که وابستگی متقابل مثبت، ممکن است روابط را بهبود ببخشد. آلپورت نخستین کسی بود که نظریه برخورد را مطرح می‌کند و به شرایط مورد نیاز برای توسعه روابط بین گروهی مثبت اشاره کرد.

شرایطی که آلپورت مطرح می‌کند، شامل این گزینه‌هاست:

- ۱- وابستگی متقابل همراه با همکاری و مشارکت در کل گروه‌ها؛
- ۲- جایگاه برابر بین اعضای گروه اقلیت و گروه اکثریت در تعقیب اهداف مشترکشان؛
- ۳- حمایت نهادها و مسئولان از روابط بین گروهی؛
- ۴- ایجاد فرصت برای اعضای همه گروه‌ها تا به‌عنوان افراد، با یکدیگر کنش متقابل داشته باشند (Dawes & Christie, 2001, p. 23).

وگت مدارا را خویش‌داری در برابر تمایلات ناخوشایند یا احساس تهدید تعریف می‌کند. او معتقد است معمولاً برای حفظ یک گروه اجتماعی یا سیاسی و ترویج هماهنگی در گروه، کنش مدارا انجام می‌شود. مدارا را به‌عنوان تمایل به کنار گذاشتن و یا چشم‌پوشی از ایده‌ها و گروه‌های مخالف تعریف می‌کند. مدارا چیزی فراتر از پاسخ‌های منفی سرکوب‌کننده و تمرینات خویش‌داری است. به نظر می‌رسد تحمل توأم با احساس مطلوبیت و رضایت است؛ چراکه به افراد اجازه می‌دهد به روش‌هایی که دیگران با آن مخالفند، بیان‌دیشند و عمل کنند (فیروزجائیان؛ شارع‌پور و فرزام، ۱۳۹۵، ص. ۷۶).

زندگی با تنوع فرهنگی، مذهبی و ایدئولوژیکی ناگزیر شرایطی را ایجاد می‌کند که در آن افراد با باورها و ارزش‌ها مواجهه می‌شوند که آن‌ها را قبول ندارند. براین اساس، افراد ممکن است دلایلی را برای تحمل آنچه که آن‌ها را قبول ندارند (یعنی تحمل مدارا) یا رد این موارد (یعنی عدم تحمل) داشته باشند (Yogeeswaran & Verkuyten; Adelman, 2022, p. 3).

از منظر وگت، مدارا در سه بُعد قابل بررسی و تفسیر است. براین اساس، مدارای سیاسی را مدارا نسبت به اعمال افراد در فضای عمومی با احترام به آزادی‌های مدنی افراد دیگر می‌داند. مدارای اخلاقی را نیز مدارا نسبت به اعمال دیگران در فضای خصوصی می‌داند. همچنین مدارای اجتماعی را مدارا نسبت به ویژگی‌های مختلف

انسانی که از تولد همراه او هستند، تعریف می‌کند (بیاتی؛ جهانبخش و بهیان، ۱۳۹۷، ص. ۲۱).

همچنین، پیتز کینگ^۱ تساهل را بر حسب موضوع به چهار نوع تقسیم می‌کند:

۱- تساهل عقیدتی به معنی تساهل درباره وجود یا بیان یا تبلیغ عقایدی مخالف با عقاید عامل تساهل.

۲- تساهل سازمانی یک مرحله پیشرفته‌تر از تساهل عقیدتی است و به معنی شناسایی حق گردهمایی صاحبان عقاید مخالف با عقاید عامل تساهل است.

۳- تساهل هویتی یعنی اعمال کردن تساهل در برابر ویژگی‌هایی که اختیاری نیست، مانند ملیت، جنس، نژاد، طبقه، فرهنگ و دارندگان این ویژگی‌ها.

۴- تساهل رفتاری مانند تساهل در طرز لباس پوشیدن یا روابط اجتماعی (بهشتی و رستگار، ۱۳۹۲، ص. ۱۲).

مطالعات گوناگون، تأثیر مثبت توسعه اقتصادی بر مدارا اجتماعی و همچنین تأثیر مثبت مدارا بر توسعه اقتصادی را تأیید می‌کند. این یافته که مدارا و توسعه اقتصادی یکدیگر را تقویت می‌کنند، می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا با اتخاذ تدابیر مختلف سیاست‌های آموزشی و نهادی برای بهبود تحمل اجتماعی، توسعه اقتصادی را مدنظر قرار دهند، و درک بهتری از نحوه رفتار، تعامل و مدارا داشته باشند (Lee, 2021, p. 1094).

زندگی در یک گروه اجتماعی، مستلزم حداقل تحمل اجتماعی است. درجه تحمل اجتماعی در یک گروه، منعکس‌کننده تعادل بین رقابت درون‌گروهی بر سر منابع و نیازهای اعضای گروه به‌عنوان شرکای همکاری در برخورد های بین‌گروهی است. تحمل اجتماعی در یک گروه منعکس‌کننده تعادل بین رقابت درون‌گروهی و وابستگی متقابل است؛ درحالی‌که افزایش رقابت، منجر به کاهش تحمل اجتماعی می‌شود (Terceiro; Arruda; Schaik; Araujo & Burkart, 2021, p. 832).

۲-۱. سرمایه فرهنگی

سرمایه فرهنگی^۲ یک مفهوم جامعه‌شناسی است و به تمرکز و انباشت انواع مختلف کالاهای ملموس فرهنگی و نیز قدرت و توانایی در اختیار گرفتن این کالاها و همچنین

1. Peter King

2. Capital culturel

استعداد و ظرفیت فرد در شناخت و کاربرد این وسایل تعریف می‌شود. در این تحقیق برای تحلیل سرمایه فرهنگی از نظریه تلفیقی پیر بوردیو استفاده شده است. بوردیو در بیان مفهوم سرمایه به این ایده مارکسیستی اشاره می‌کند که سرمایه، کار انباشته شده است و جهان اجتماعی را به‌مثابه تاریخ انباشته شده قلمداد می‌کند (Lizardo, 2008, p. 11).

بوردیو معتقد است سرمایه فرهنگی به بافت اجتماعی بستگی دارد. این به ما امکان می‌دهد ارزش مفهوم‌سازی سرمایه فرهنگی را در یک دیدگاه تحلیلی میدانی مشاهده نمایم. یکی از موضوعات اصلی به‌رسمیت شناختن اصطلاح تحول اجتماعی است. آنچه امروزه به‌عنوان تجلی ذوق و ارزش در نظر گرفته می‌شود، ممکن است در گذر زمان از طبقه‌بندی خارج شود. همچنین با توجه به مقتضیات مکانی مفهوم سرمایه فرهنگی تغییر می‌یابد؛ به‌عنوان مثال آنچه در فرانسه مد تلقی می‌شود ممکن است در ژاپن نادیده گرفته شود یا برعکس. از نظر بوردیو، سرمایه یک مفهوم چندوجهی است که نیروی اجتماعی را تعیین می‌کند؛ اما نیروی اجتماعی صرفاً در صورتی شکل می‌گیرد که کنشگران اجتماعی درصدد بازی در میدان باشند. سرمایه فرهنگی بر اساس دائمه زیبایی‌شناسی کانتی بر اساس حس و ادراک تعریف می‌شود. پدیده‌ای که مستلزم زمان، تلاش و دانش تاریخی است، بر ارضای فوری خواسته‌ها برتری دارد (Lareau & Weininger, 2003, p. 579).

بر اساس این منطق، شطرنج و خواندن شعر آوانگارد دارای ویژگی‌های ذاتی است که همیشه آن را بیشتر از بازی بولینگ با فرهنگ نخبگان مرتبط می‌کند؛ زیرا مستلزم دانش در مورد تاریخ شعر است؛ حتی ممکن است آنچه امروز آوانگارد باشد، فردا برنامه درسی مدرسه شود و منجر به تحمل و مدارای اجتماعی بین طبقات گوناگون اجتماعی شود. براین اساس سرمایه فرهنگی جهان‌شمول وجود ندارد؛ زیرا ارزش‌ها و عقاید متفاوت هستند. مع‌الوصف سرمایه فرهنگی از نظر تاریخی به‌عنوان اشکال خاصی از فرهنگ نخبگان بازنمایی می‌شود و در طول زمان قابل تغییر می‌باشد. در دوره‌ای شعر و رمان در فرهنگ نخبگان در جوامع غربی بسیار مهم بود؛ اما به نظر می‌رسد اکنون موقعیتی حاشیه‌ای دارد. هیچ‌چیز در جامعه ثابت باقی نمی‌ماند؛ همان‌طور که خود بوردیو عنوان می‌کند، بوکس در اواخر قرن نوزدهم در فرانسه یک

ورزش اشرافی بود؛ اما متعاقباً از نردبان اجتماعی پایین آمد (Priour & Savage, 2011, P. 570).

نمونه بارز این ساختار ذهنی و تأثیر آن بر ساختار عینی از نظر بوردیو، وجه ذائقه زیباشناختی است. به‌زعم وی این ذائقه، همراه انسان پا به عرصه وجود نمی‌نهد بلکه اکتسابی است و طبقات بالای اجتماع از طریق آن، خود را از اعضای دیگر جامعه جدا می‌دانند و در واقع، ذائقه بیشتر جایگاه طبقاتی دارد. خدمت اصلی تفکر بوردیو در توسعه مجموعه‌ای از استعاره‌های قوی برای بیان موشکافانه رابطه قدرت و سلطه در جهان اجتماعی و به‌طور کلی قشربندی فرهنگی است. به نظر بوردیو، فرهنگ درون یک فضای اجتماعی پخش شده است؛ سپس به‌وسیله میراث، انتقال یافته و بالاخره به‌صورت فرهنگ، سرمایه‌گذاری می‌شود (Ritzer, 2002, p. 721).

نظریه بازتولید فرهنگی پیر بوردیو (۱۹۸۶) بر چگونگی انتقال موقعیت اجتماعی از طریق والدین به فرزندانشان تأکید دارد. از نظر بوردیو سرمایه به انباشته شدن سود در طول زمان و به‌عنوان یک ظرفیت بالقوه برای تولید و تداوم آن تعریف می‌شود. اساساً، سه شکل از سرمایه وجود دارد: سرمایه اقتصادی، که مستقیماً قابل تبدیل به پول و ممکن است در قالب حقوق مالکیت نهادینه شود؛ سرمایه اجتماعی که به شبکه روابط بین افراد اطلاق می‌شود و ممکن است در قالب عنوان اشراف نهادینه شود و سرمایه فرهنگی در قالب مدارک تحصیلی بازنمایی می‌شود. بر این اساس هر سه نوع سرمایه در شرایط خاص قابل تبدیل به سرمایه اقتصادی هستند. سرمایه فرهنگی شامل سه بعد سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته^۱ یا ترکیب شده، سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته^۲ و سرمایه فرهنگی نهادینه‌شده^۳ است. سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته از مهارت‌های کلامی، تمایلات و انتخاب‌های شناختی و فرهنگی فرد تشکیل شده است. از این منظر، والدین نقش تعیین‌کننده‌ای در مشارکت دادن فرزندان خود در مشارکت فرهنگی، مباحث تحصیلی و مطالعه فرزندشان دارند. سرمایه فرهنگی عینی شامل دارایی‌های فرهنگی، متعلقات و منابع آموزشی است که دانش و مهارت‌های ارزشمند را افزایش می‌دهد. سرمایه

-
1. Embodied cultural capital
  2. Objective cultural capita
  3. Institutionalized cultural capital

فرهنگی نهادینه شده شامل مدارک تحصیلی و گواهینامه‌هایی است که در جامعه ارزشمند است (Eryilmaz & Hernandez, 2021, P. 2).

۲. روش‌شناسی پژوهش

رویکرد غالب روش‌شناختی در پژوهش حاضر، فراتحلیل است. فراتحلیل یک روش تحلیل نظام‌مند، آماری، کمی، گذشته‌نگر، تحلیلی، استقرایی است که تحقیق را در راه رسیدن به یک دیدگاه و چشم‌انداز کلی هدایت می‌کند (هومن، ۱۳۹۰، ص. ۱۰۰). روش فراتحلیل، مرکب از چند مرحله است؛

۱- تعریف موضوع پژوهش: موضوع پژوهش حاضر بررسی ارتباط میان سرمایه فرهنگی (متغیر مستقل) و مدارای اجتماعی (متغیر وابسته) است.

۲- جمع‌آوری نظام‌مند مطالعات انجام شده در زمینه موضوع مدنظر: جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه پژوهش‌های انجام شده در ایران در سال‌های ۱۳۸۸-۱۳۹۸ با موضوع مشابه تحقیق حاضر است که در یکی از پایگاه‌های اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، مجلات تخصصی نورمگز، بانک اطلاعات نشریات کشور و مرکز اسناد و مدارک علمی ایران نمایه شده باشند. این پژوهش‌ها تا قبل از مرحله غربال، ۲۰ مطالعه را شامل می‌شد.

۳- غربال مطالعات و گزینش مطالعات مناسب: برای غربالگری و نمونه‌گیری از جامعه یاد شده، ۱۰ سند پژوهشی که حائز شرایط و ملاک‌های اولیه همچون داشتن ضریب همبستگی، سطح معناداری و مشخص بودن حجم نمونه بودند، گزینش و برای ترکیب کمی نتایج و به‌دست آوردن نتیجه احصاء شدند.

۴- گردآوری اطلاعات لازم از هریک از مطالعات: فهرست اطلاعاتی که از مطالعات مذکور استخراج شده است شامل موارد زیر است: اطلاعات عمومی (نام نویسنده(ها)، سال انتشار، جامعه آماری)، اطلاعات مربوط به متغیرهای پژوهش (ضریب همبستگی و سطح معناداری) و حجم نمونه و شیوه نمونه‌گیری. در این مرحله علاوه بر گردآوری داده‌ها، هر یک از مطالعات کدبندی شده و برای مرحله بعدی در نرم‌افزار CMA وارد شد.

۵- محاسبه اندازه اثر: روش اصلی فراتحلیل مبتنی بر ترکیب نتایج است که معمولاً پس

از تبدیل آماره‌ها به شاخص (۲) و برآورد اندازه اثر مورد استفاده قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است در این پژوهش، آماره‌های پژوهشی با استفاده از رویکرد هانتر و اشمیت^۱ به شاخص ۳ تبدیل شد. برای تحلیل استنباطی داده‌ها نیز ابتدا به بررسی مفروض‌های فراتحلیل پرداخته شده است، به نحوی که به کمک نمودار کیفی^۲ و روش رگرسیونی خطی^۳ اگر، همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار^۴ و N ایمن از خطا به بررسی خطای انتشار و با آزمون Q به بررسی ناهمگونی مطالعات پرداخته شد، سپس با توجه به ناهمگونی بین مطالعات مورد بررسی مدل اثرهای تصادفی برای ترکیب نتایج و رسیدن به اندازه اثر به کار گرفته شد. در جدول شماره یک خلاصه اطلاعات مربوط به مطالعات مختلف پیرامون رابطه بین سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی نمایش داده شده است.

۳. یافته‌های پژوهش

۳-۱. یافته‌های توصیفی

در جدول شماره ۱ ضمن برآورد اندازه اثر تفکیکی پژوهش‌های برگزیده مبتنی بر یک مقیاس مشترک، اثرهای ترکیبی ثابت و تصادفی کلی نیز مشخص شده است.

جدول (۱): خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده

ردیف	محقق	سال	جامعه آماری	حجم نمونه	ضرایب
۱	نصرالهی و همکاران	۱۳۹۵	زنان و مردان شهری و روستایی میاندوآب (۱۸-۵۰ ساله)	۳۸۳	۰/۱۸۷
۲	ادیبی سده و همکاران	۱۳۹۱	همه افراد ۱۸ سال به بالای ساکن شهر اصفهان	۴۰۶	۰/۲۱۴
۳	فیروزجائیان و همکاران	۱۳۹۵	کلیه افراد ۱۸-۳۵ ساله شهر ساری	۴۰۰	۰/۱۶۷
۴	فرزام و همکاران	۱۳۹۴	کلیه جوانان ۱۸-۳۵ ساله شهر ساری	۴۰۰	۰/۱۹۷
۵	فیروزجائیان و همکاران	۱۳۹۵	کلیه افراد ۱۸-۳۵ ساله شهر ساری	۴۰۰	۰/۱۹۷
۶	جهانگیری و افراسیابی	۱۳۹۰	خانوارهای ساکن در شهر شیراز	۷۰۱	۰/۲۳

1. Hunter&Schmidt
2. Funnel Plot
3. Egger,s Linear Regression Method
4. Begg & Mazumdar Rank Correlation

ردیف	محقق	سال	جامعه آماری	حجم نمونه	ضرایب
۷	جهانگیری و همکاران	۱۳۹۵	دانشجویان دانشگاه شیراز سال تحصیلی ۹۳-۹۴	۳۹۰	۰/۱۶۴
۸	سفیری و همکاران	۱۳۹۵	نوجوانان دوره متوسطه اول شهر تهران	۳۷۸	۰/۰۷۱
۹	نجفی و همکاران	۱۳۹۶	دانشجویان دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه سیستان و بلوچستان	۲۹۴	۰/۱۴۳
۱۰	رام‌هفشجانی و همکاران	۱۳۹۴	جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر یزد	۳۸۴	۰/۳۲۴

جدول (۲): خلاصه اطلاعات مربوط به فراتحلیل بر روی پژوهش‌های نمونه

ردیف	محقق	سال	اندازه اثر	حد پایین	حد بالا	Z-Value	p-Value
۱	نصرالهی و همکاران	۱۳۹۵	۰/۱۸۷	۰/۰۸۸	۰/۲۸۲	۳/۶۸۹	۰/۰۰۰
۲	ادیبی سده و همکاران	۱۳۹۱	۰/۲۱۴	۰/۱۱۹	۰/۳۰۵	۴/۳۶۳	۰/۰۰۰
۳	فیروزجائیان و همکاران	۱۳۹۵	۰/۱۶۷	۰/۰۷۰	۰/۲۶۱	۳/۳۵۹	۰/۰۰۱
۴	فرزام و همکاران	۱۳۹۴	۰/۱۹۷	۰/۱۰۱	۰/۲۸۹	۳/۹۷۷	۰/۰۰۰
۵	فیروزجائیان و همکاران	۱۳۹۵	۰/۱۹۷	۰/۱۰۱	۰/۲۸۹	۳/۹۷۷	۰/۰۰۰
۶	جهانگیری و افراسیابی	۱۳۹۰	۰/۲۳	۰/۱۵۹	۰/۲۹۹	۶/۱۸۷	۰/۰۰۰
۷	جهانگیری و همکاران	۱۳۹۵	۰/۱۶۴	۰/۰۶۶	۰/۲۵۹	۳/۲۵۶	۰/۰۰۱
۸	سفیری و همکاران	۱۳۹۵	۰/۰۷۱	- ۰/۰۳۰	۰/۱۷۱	۱/۳۷۷	۰/۱۶۸
۹	نجفی و همکاران	۱۳۹۶	۰/۱۴۳	۰/۰۲۹	۰/۲۵۳	۲/۴۵۶	۰/۰۱۴
۱۰	رام‌هفشجانی و همکاران	۱۳۹۴	۰/۳۲۴	۰/۲۳۱	۰/۴۱۱	۶/۵۶۱	۰/۰۰۰

هدف استفاده از اندازه اثر، یک ریخت کردن نتایج آماری مختلف تحقیقات در مقادیر اندازه‌ای و عددی مشترک می‌باشد تا امکان ترکیب و تطبیق یافته‌های آماری تحقیقات ایجاد شود. بر طبق جدول شماره ۲، در تمامی ۱۰ مطالعه مورد بررسی، ارتباط میان سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی با اطمینان بسیار بالا معنادار بوده است. بزرگ‌ترین مقدار اندازه اثر مربوط به مطالعه رام هفشجانی و همکاران (۱۳۹۴) و کوچک‌ترین مقدار اندازه اثر مربوط به مطالعه سفیری و همکاران (۱۳۹۵) می‌باشد. همچنین هر دو اثرهای ثابت و اثرهای تصادفی در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار

هستند. علاوه بر این در جدول فوق، میزان نرمالیت و پراکندگی یافته‌ها از طریق حد بالا و پایین برآورد شد. بر این اساس بیشترین پراکندگی را پژوهش نجفی و همکاران (۱۳۹۶) دارد و کمترین پراکندگی مربوط به تحقیق جهانگیری و افراسیابی (۱۳۹۰) می‌باشد. مقدار Z میزان تطبیق نتایج مطالعات را با یکدیگر مقایسه می‌کند. بر این اساس پژوهش‌های رام‌هفشجانی و همکاران و تحقیق جهانگیری و افراسیابی بیشتر مقدار Z را نشان می‌دهند و کمتر تطبیق در یافته‌ها مربوط به تحقیق سفیری و همکاران است.

۲-۳. یافته‌های استنباطی

در گام نخست مطالعات مبتنی بر فراتحلیل، مهم‌ترین پیش فرض‌های این روش پژوهشی یعنی همگن بودن پژوهش‌های صورت گرفته و بررسی خطای انتشار بررسی می‌شود.

۱- بررسی مفروضه همگنی مطالعات انجام شده

از مفروضه‌های اصلی فراتحلیل، آزمون همگنی مطالعات است که به منظور بررسی این مفروضه آزمون Q به کار گرفته می‌شود. نتایج حاصل از بررسی این آزمون در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول (۳): نتایج حاصل از آزمون Q

I Squared	(P-Value) سطح معناداری	درجه آزادی (Df)	مقدار آزمون Q	شاخص آماری
۴۳/۷۴۵	۰/۰۶۷	۹	۱۵/۹۹۹	نتایج

با توجه به نتایج حاصل از آزمون شامل مقادیر P و Q با اطمینان بالا فرض صفر مبنی بر همگن بودن مطالعات انجام شده رد شده و فرض ناهمگونی میان پژوهش‌ها تأیید می‌شود. به بیانی دیگر، معنادار بودن شاخص Q نشان‌دهنده وجود ناهمگنی در اندازه اثر پژوهش‌های اولیه است. از آنجاکه این شاخص به افزایش تعداد اندازه اثر حساس می‌باشد، با افزایش تعداد اندازه اثر توان این آزمون، برای رد همگنی از شاخص دیگری بدین منظور استفاده می‌شود.

ضریب مجذور I دارای مقداری از صفر تا ۱۰۰ است و در واقع مقدار همگنی را به صورت درصد نشان می‌دهد. هرچه مقدار این ضریب به ۱۰۰ درصد نزدیک‌تر باشد نشان‌دهنده ناهمگنی بیشتر اندازه اثر پژوهش‌های اولیه است. نتایج حاصل از ضریب مجذور I مؤید این مطلب است که حدود ۴۳/۷ درصد از تغییرات کل در مطالعات به

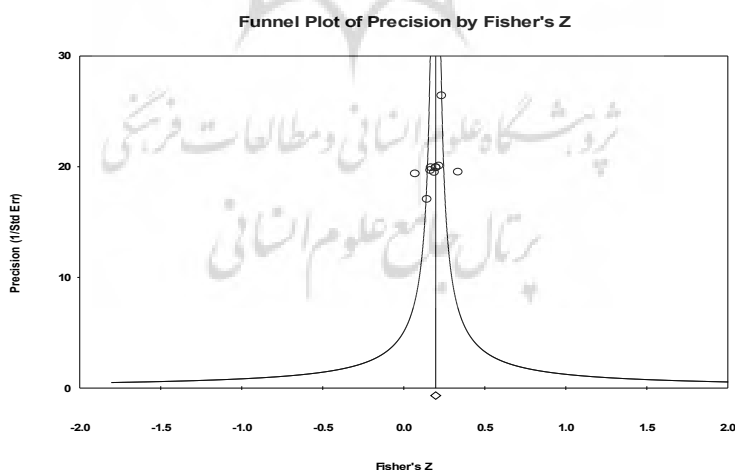
ناهمگنی آنها مربوط است؛ بنابراین تلفیق آنها با مدل آثار ثابت موجه نیست و باید از مدل آثار تصادفی به منظور ترکیب نتایج استفاده کرد. در واقع، این آزمون به ما می‌گوید که رابطه بین سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی، به شدت به لحاظ ویژگی‌ها و مشخصات مطالعات متفاوت است و در این وضعیت باید از متغیرهای تعدیل‌گر برای مشخص کردن واریانس و محل این تفاوت‌ها استفاده شود.

۳-۲-۱. بررسی مفروضه خطای (تورش) انتشار

از دیگر مفروض‌های اصلی فراتحلیل، مفروضه خطای انتشار است که ناشی از انتشار پژوهش‌های چاپ‌شده و عدم انتشار پژوهش‌های چاپ نشده و انواع خطاها می‌باشد. از جمله مشکلاتی که باعث مخدوش شدن اعتبار نتایج فراتحلیل می‌شود عدم دسترسی محقق به تمام مطالعاتی است که در فاصله زمانی خاص در موضوع مورد بررسی انجام شده‌اند. به منظور بررسی این مفروضه از نمودار قیفی و روش رگرسیون ایگر، روش همبستگی رتبه‌ای بگ و میزومدار و N ایمن از خطا استفاده شده است.

۳-۲-۲. نمودار قیفی

از جمله رایج‌ترین روش‌ها به منظور بررسی خطای انتشار، نمودار قیفی است. نمودار قیفی مطالعات گردآوری شده به منظور بررسی خطای انتشار در قسمت زیر ارائه شده است:

نمودار (۱): نمودار قیفی پراکندگی اثرات تحقیق حول محور میانگین

نمودار کیفی وارونه تداعی کننده تقارن نسبی بررسی‌ها می‌باشد. این نمودار پراکندگی اثرهای تحقیق را حول محور میانگین نشان می‌دهد. از لحاظ تفسیری در نمودارهای کیفی شکل، مطالعاتی که خطای استاندارد پایین دارند و در بالای قیف جمع می‌شوند دارای سوگیری انتشار نیستند؛ اما هرچه مطالعات به سمت پایین قیف کشیده شوند، خطای استاندارد آنها بالا می‌رود و سوگیری انتشار بالا می‌رود؛ بنابراین با توجه به نقاط موجود در دو طرف نمودار که مرتبط با سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی است می‌توان بیان داشت که مطالعات مذکور به لحاظ میانگین سرمایه فرهنگی بر مدارای اجتماعی تا حدی از پراکندگی مناسبی برخوردار است و اندازه تأثیر آن برای نقاط نزدیک به میانگین از دقت کافی برخوردار است. با وجود آنکه نتایج حاصل از نمودار کیفی وارونه تقریباً تداعی کننده تقارن نسبی مطالعات انجام شده می‌باشد؛ اما قضاوت صریحی در این مورد نمی‌توان انجام داد.

۳-۲-۳. نتایج همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار

آزمون همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار، همبستگی رتبه‌ای (تاو کندال) بین اندازه اثر استاندارد و واریانس این اثرها را مشخص می‌کند. تفسیر این ضریب به این صورت است که در آن مقدار صفر، دال بر نبود رابطه بین اندازه اثر و دقت است و انحراف از صفر از وجود رابطه حکایت می‌کند. اگر عدم تقارن ناشی از سوگیری انتشار باشد، انتظار این است که در ارتباط با اندازه اثر بزرگ‌تر، خطای استاندارد بیشتر مشاهده شود. نتایج بررسی روش همبستگی بگ و مزومدار، به منظور بررسی سوگیری انتشار در جدول ۴ آمده است.

جدول (۴): نتایج حاصل از بررسی روش همبستگی رتبه‌ای بگ و مزومدار

شاخص آماری	مقدار ضریب کندال (tau)	Z-Value	سطح معناداری (P-Value) یک دامنه	سطح معناداری (P-Value) دو دامنه
نتایج	- ۰/۵۴۵۴	۲/۰۵۷۲	۰/۰۱۹۸۳	۰/۰۳۹۶۷

بر طبق اطلاعات جدول فوق، مقدار تائو کندال بی، برابر با $-0/5454$ - شده است که با توجه به مقدار معناداری، $0/01983$ می‌توان اذعان داشت که اگرچه بین اندازه اثر و دقت رابطه وجود دارد؛ اما این رابطه معنادار نیست و فرض صفر مبنی بر متقارن بودن نمودار کیفی و عدم سوگیری انتشار تأیید می‌شود.

۲-۴. نتایج روش رگرسیون خطی اگر

در نبود سوگیری انتشار، انتظار می‌رود در تحقیقات کوچک اثر استاندارد کوچک و در تحقیقات بزرگ، اثر استاندارد بزرگ مشاهده شود. این امر حالت خط رگرسیونی را ایجاد می‌کند که برشی از خط رگرسیون اصلی است. اگر برش خط رگرسیونی با سطح مورد انتظار تفاوت داشته باشد، علت آن ممکن است سوگیری انتشار باشد. نتایج حاصل از بررسی روش رگرسیون خطی اگر، به منظور بررسی سوگیری انتشار به شرح جدول شماره ۵ ارائه شده است.

جدول (۵): نتایج حاصل از بررسی روش رگرسیون خطی اگر

شاخص آماری	برش (B)	خطای استاندارد (SE)	t-Value	سطح معناداری (P-Value) یک دامنه	سطح معناداری (P-Value) دو دامنه
نتایج	- ۳/۸۶۸۳	۳/۷۸۵۱	۱/۰۲۲	۰/۱۶۸۳	۰/۳۳۶۷

دوال و تئیدی روش اصلاح و برازش را برای برآورد و تعدیل سوگیری انتشار در نمونه‌های کوچک به وجود آوردند. در این تکنیک از یک فرایند تکراری بهره گرفته می‌شود که در آن مشاهدات نامنطبق از نمودار کیفی حذف می‌شود، سپس ارزش‌های اختصاص داده شده به پژوهش‌های مفقوده اضافه می‌شود. پیدایش پژوهش‌های مفقوده زیاد در یک سمت خط میانگین اثر به سوگیری انتشار یا سوگیری نمونه کوچک دلالت دارد.

بر اساس نتایج رگرسیون خطی اگر، برش برابر با $-۳/۸۶۸۳$ و فاصله اطمینان ۹۵ درصد برابر با $۱/۰۲۲$ می‌باشد. از آنجاکه مقدار P یک دامنه $۰/۱۶۸۳$ و دو دامنه $۰/۳۳۶۷$ می‌باشد، بیانگر این مطلب است که فرض صفر مبنی بر متقارن بودن نمودار کیفی و عدم سوگیری انتشار تأیید می‌شود.

۲-۵. N ایمن از خطا

آزمون N ایمن از خطای روزنتال، تعداد مطالعات گمشده (با میانگین اثر برابر با آزمون صفر) یعنی تعداد مطالعات مؤید فرضیه صفر را که باید به تحلیل اضافه شوند و از لحاظ آماری یک اثر کلی غیرمعنی دار به دست داده و نتیجه را تغییر می‌دهد، پیشنهاد می‌کند. نتایج حاصل از این روش به شرح جدول شماره ۶ می‌باشد.

جدول (۶): محاسبات N ایمن از خطا

مقدار	شاخص
۱۲/۳۹۷	مقدار Z برای مطالعات مشاهده شده
۰/۰۰۰	مقدار P برای مطالعات مشاهده شده
۰/۰۵	آلفا
۲	باقیمانده
۱/۹۵۹۹	Z برای آلفا
۱۰	تعداد مطالعات مشاهده شده
۳۹۱	تعداد مطالعات گمشده که مقدار P را به آلفا می‌رساند

آماره‌های حاصل از محاسبه ضریب N ایمن از خطا بیانگر این مطلب هستند که باید تعداد ۳۹۱ مطالعه دیگر صورت گیرد تا مقدار P دوسویه ترکیب شده از ۰/۰۵ تجاوز نکند، به این معنی که باید ۳۹۱ مطالعه دیگر انجام شود تا در نتایج نهایی محاسبات و تحلیل‌ها خطایی رخ دهد. این نتیجه حاکی از دقت و صحت بالای اطلاعات و نتایج به دست آمده از این پژوهش می‌باشد.

۳-۲-۵. ضریب اندازه اثر

در این بخش از مدل اثر تصادفی به منظور ترکیب نتایج برای گزارش اندازه اثر استفاده گردیده است. در جدول شماره ۷ گزارش اندازه اثر مطالعات انجام شده در مدل تصادفی ارائه شده است.

جدول (۷): اندازه اثر مطالعات رابطه بین سرمایه فرهنگی با مدارای اجتماعی

P-Value	Z-Value	حد بالا	حد پایین	اندازه اثر	تعداد مطالعات	رابطه بین
۰/۰۰۰	۹/۲۹۲	۰/۲۳۲	۰/۱۵۳	۰/۱۹۲	۱۰	

در اندازه اثر، یک شکل کردن یافته‌های پژوهش‌های گوناگون فراهم می‌شود تا با ترکیب و تلفیق داده‌های حاصل از تحقیقات مختلف روابط میان متغیر شناسایی و تحلیل شود. محاسبات آماری جدول شماره ۷ بیانگر این مطلب است که میانگین اندازه اثر سرمایه فرهنگی (اثرهای ترکیبی تصادفی) بر مدارای اجتماعی در مطالعات مورد پژوهش معادل ۰/۱۹۲ است. از آنجاکه اندازه برآورد شده در محدوده اطمینان است؛

بنابراین تأثیر سرمایه فرهنگی بر مدارای اجتماعی تأیید می‌شود. برآورد نقطه‌ای به دست آمده بر مبنای معیار کوهن در جدول شماره ۸ حاکی از اثر در حد زیاد می‌باشد؛ بنابراین سرمایه فرهنگی در سطح بالایی می‌تواند بر مدارای اجتماعی مؤثر باشد.

جدول (۸): مدل کوهن، نظام تفسیر اندازه اثر ناشی از فراتحلیل

اندازه اثر	R	D
کم	۰/۱	۰/۲
متوسط	۰/۳	۰/۵
زیاد	۰/۵	۰/۸

با توجه به نتایج حاصل از ناهمگونی مطالعات و تصدیق مفروض‌های فراتحلیل، در راستای مشخص کردن این ناهمگنی از متغیر تعدیل‌کننده استفاده می‌شود تا از این طریق بتوان به تعیین واریانس بین مطالعات پرداخت. در این پژوهش متغیر افراد جوان و غیر جوان جامعه آماری مورد مطالعه در پژوهش‌ها به عنوان متغیر تعدیل‌کننده در نظر گرفته شده است.

۳-۲-۶. بررسی نقش تعدیل‌کنندگی متغیر افراد مورد بررسی

نتایج حاصل از بررسی متغیر افراد مورد بررسی در جامعه آماری موجود در مقالات به عنوان متغیر تعدیل‌کننده در جدول ۹ آمده است.

جدول (۹): نتایج اندازه‌های اثر ترکیبی مربوط به رابطه سرمایه فرهنگی با مدارای اجتماعی به تفکیک گروه جوانان و سایر گروه‌های سنی

نوع جامعه	تعداد اندازه اثر	اندازه ترکیبی (ثابت)	Z-Value (ثابت)	P-Value (ثابت)	اندازه ترکیبی (تصادفی)	Z-Value (تصادفی)	P-Value (تصادفی)
سایر گروه‌های سنی	۳	۰/۱۳۸	۴/۵۳۴	۰/۰۰۰	۰/۱۳۸	۳/۵۶۶	۰/۰۰۰
جوان	۷	۰/۲۱۴	۱۱/۹۸۷	۰/۰۰۰	۰/۲۱۳	۱۰/۳۰۱	۰/۰۰۰
کل	۱۰	۰/۱۹۵	۱۲/۶۲۶	۰/۰۰۰	۰/۱۹۲	۹/۲۹۲	۰/۰۰۰

نتایج مندرج در جدول ۹ که اندازه‌های اثر ترکیبی مدل اثرهای ثابت و تصادفی مربوط به رابطه بین سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی را به تفکیک جوانان و سایر گروه‌های سنی ارائه می‌دهد. نتایج حاکی از این امر است که در بین سایر گروه‌های

سنی اندازه اثر در مدل تصادفی ۰/۱۳۸، در بین گروه جوانان ۰/۲۱۴ می‌باشد، این امر گویای معناداری روابط در هر دو متغیر است. همچنین، به‌طور کلی اندازه اثر ثابت و تصادفی به ترتیب در گروه جوانان و سایر گروه‌های سنی ۰/۱۹۲ و ۰/۱۹۵ است. به‌بیانی دیگر، سرمایه فرهنگی گروه جوانان تأثیر بیشتری بر مدارای اجتماعی آنها به نسبت سایر گروه‌های سنی دارد. بر این اساس مدارای اجتماعی گروه جوان بیشتر از سایر گروه‌های سنی متأثر از سرمایه فرهنگی آنها است.

نتیجه‌گیری

شواهد تاریخی گویای نیاز مبرم و ذاتی انسان به زندگی جمعی است و هم‌زیستی انسان‌ها در کنار یکدیگر مسئله‌ای است که همیشه و در طول تاریخ وجود داشته است و انسان‌ها در پی آن بوده‌اند که راه‌ها و شیوه‌های زندگی مسالمت‌آمیز را در کنار یکدیگر بیابند. در جوامع گذشته تنوع فرهنگ‌ها، تنوع زبان و اقوام و دیگر عناصر زندگی اجتماعی کمتر بود و بحث از تحمل تفاوت‌ها و عقاید یکدیگر کمتر مسئله به حساب می‌آمد؛ اما با رشد و گسترش فزاینده ارتباطات در همه سطوح، از یک سو تنوع فرهنگی، قومی، زبانی، اعتقادی بیشتر شده و از سوی دیگر میزان تعامل و ارتباطات افراد گسترش یافته است؛ بنابراین تحمل عقاید، آداب و فرهنگ گروه‌های گوناگون حائز اهمیت فراوانی است.

فرا تحلیل با یکپارچه‌کردن نتایج حاصل از پژوهش‌های مختلف، که روی نمونه‌های متعددی اجرا شده‌اند، دیدگاه جامع‌تری از اثر متغیرها را به‌دست می‌دهد. در واقع، با در کنار هم قرار دادن نتایج حاصل از انجام پژوهش‌ها، افراد مختلف بررسی می‌شوند. چنین یافته‌هایی در جوامعی، همچون ایران که از تنوع و گوناگونی فراوانی برخوردار است، حائز اهمیت می‌باشد؛ زیرا این گوناگونی، تفاوت‌های بیشتری را به همراه دارد، به ناچار باید اطلاعات متعددی را از نمونه‌های مختلف این جامعه، در دسترس داشت تا با یکپارچه‌کردن این اطلاعات، شباهت‌ها را به‌دست آورد و با تفاوت‌ها به شیوه مناسبی برخورد کرد.

در بررسی مفروض‌های همگنی ۱۰ تحقیق مورد نظر، آزمون Q با اطمینان ۹۹ درصد، فرضیه صفر مبنی بر همگن بودن مطالعات انجام شده را رد کرده و فرض ناهمگونی

اندازه اثر مطالعات را مورد تأیید قرار داد. رابطه میان سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی، از منظر ویژگی‌ها و مختصات پژوهش‌ها، متغیر بوده و این امر لزوم توجه به متغیر تعدیل‌گر را نشان می‌دهد. ارزیابی مفروضه خطای انتشار نیز نشان داد که فرضیه صفر مبنی بر متقارن بودن نمودار کیفی و عدم سوءگیری انتشار، تأیید شده است. در تصدیق این مسئله، محاسبه ضریب N ایمن از خطا بیانگر این مطلب بود که ۳۹۱ مطالعه دیگر لازم است صورت گیرد تا در نتایج نهایی محاسبات خطاهایی رخ دهد و این امر حاکی از دقت و صحت اطلاعات به دست آمده از پژوهش حاضر است.

یافته‌های حاصل از این فراتحلیل نشان داد که سرمایه فرهنگی بر مدارای اجتماعی با میانگین اندازه اثر ۰/۱۹۵ تأثیرگذار است. همچنین در مقایسه با میانگین اندازه اثر حاصله، ۵ مطالعه از ۱۰ پژوهش مورد بررسی، اندازه اثری بالاتر از ضریب حاصله و ۵ پژوهش نیز اندازه اثری پایین‌تر از آن کسب کرده‌اند. تحقیقاتی که اندازه اثر بالاتر از میانگین داشتند، از جمله: ادیبی سده و همکاران (۱۳۹۱)، فرزام و همکاران (۱۳۹۴)، فیروزجانی و همکاران (۱۳۹۵)، جهانگیری و افراسیابی (۱۳۹۰) و رام‌هفشجانی و همکاران (۱۳۹۴) هستند. بالاترین اندازه اثر (۰/۳۲۴) مربوط به تحقیق رام‌هفشجانی و همکاران (۱۳۹۴) است. محققان در این پژوهش به بررسی جوانان شهر یزد در گروه سنی ۱۵-۲۹ سال پرداخته‌اند و همچنین تأثیر وسایل ارتباط جمعی (سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته) را بر مدارای اجتماعی سنجیده‌اند. پایین‌ترین اندازه اثر (۰/۰۷۱) مربوط به مطالعه سفیری و همکاران (۱۳۹۵) است. در بررسی حساسیت اندازه اثر به تک‌تک مطالعات، پژوهش نازک‌تبار و همکاران (۱۳۸۵) بیشترین حساسیت را نشان داد. به نظر بوردیو سرمایه فرهنگی قابل تفکیک به سه مقوله سرمایه فرهنگی تجسم‌یافته، سرمایه فرهنگی نهادینه‌شده، سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته است. این مورد را باید اضافه کرد در هریک از مطالعات انجام شده، برخی مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی اثر بیشتری بر روی مدارای اجتماعی داشته است که به آن می‌پردازیم. در پژوهش رام‌هفشجانی و همکاران (۱۳۹۴) سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته با سازوکار رسانه‌های ارتباط جمعی بیشترین تأثیر را بر روی مدارای اجتماعی داشته است. همچنین رسانه‌های جمعی از طریق ترویج ایده جامعه به‌مثابه گفتگو می‌توانند تعامل و مدارا را در جامعه افزایش دهند. در تحقیق فرزام و همکاران (۱۳۹۴) سرمایه فرهنگی نهادینه شده از طریق شاخص سبک پوشش بیشترین

اثر را بر روی مدارای اجتماعی داشته است. در مطالعه فیروزجائیان و همکاران (۱۳۹۵) سرمایه فرهنگی ذهنی با سازوکار مهارت زبانی و کلامی بیشترین تأثیر بر مدارای اجتماعی دارد. همچنین در این پژوهش منش به مثابه نظامی از طبایع که بیشتر جنبه ذهنی دارند مجموعه‌ای از خلق و خویهای را فراهم می‌آورد که در میدان‌های گوناگون منجر به مدارا و تعامل می‌شود. در تحقیق ادیبی سده و همکاران (۱۳۹۵) سرمایه فرهنگی عینیت یافته از طریق شاخص قومیت بیشتر اثر را بروی سرمایه فرهنگی داشته است. در این پژوهش اشاره می‌شود که قوم‌مداری و برتری قومی مانع مدارای اجتماعی و زیست مسالمت‌آمیز در جامعه است. براین اساس رسانه‌های و شبکه‌های اجتماعی می‌توانند از طریق آموزش تساهل و مدارا را در بین افراد جامعه اشاعه دهند.

یکی از بدیهی‌ترین و عینی‌ترین اشکال سرمایه فرهنگی، مصرف کالاهای مختلف فرهنگی در میان اقشار مختلف جامعه است که خود می‌تواند تابعی از متغیرهای گوناگون فردی و اجتماعی قرار گیرد. سرمایه فرهنگی عینیت‌یافته در اشیای مادی و رسانه‌ای نظیر نوشتار، نقاشی، کتاب، تزئینات، عضویت در کتابخانه، رایانه، خط و اینترنت، کافی‌نت، تلفن همراه، دوربین، ماهواره، مجلات و روزنامه، اماکن مذهبی، تلویزیون، رادیو، کافی‌شاپ، سینما و دیدوبازدید و نظایر آن بازنمایی می‌شود. بورديو از فضاها، میدان‌ها و عرصه‌های مختلفی مانند عرصه زیبایی، حقوقی، سیاسی، فرهنگی و مذهبی نام می‌برد. از نظر بورديو، جایگاه افراد و گروه‌ها در فضای اجتماعی به وسیله میزان سرمایه فرهنگی و اقتصادی آنها و ترکیب این دو سرمایه و مدت زمان تصاحب آنها مشخص می‌شود. از نظر وی در جوامع جدید، سرمایه فرهنگی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های احترام، قدرت و ثروت طبقات ممتاز است. اقتدار طبقه جدید بر سرمایه فرهنگی، متکی است. مدارای اجتماعی به عنوان نوعی عادت‌واره بر حسب سرمایه فرهنگی شکل می‌گیرد و این نوع از سرمایه جزء یکی از مهم‌ترین عواملی است که با مدارا رابطه قوی دارد. به عبارت دیگر سرمایه فرهنگی بر عادت‌واره و منش افراد یعنی میزان مدارا اجتماعی آنها تأثیرگذار است.

سرمایه فرهنگی ذهنی از طریق جامعه‌پذیری از والدین به فرزندان منتقل می‌شود، همچنین سرمایه فرهنگی ذهنی با تولد در فرد شکل می‌گیرد و نمی‌توان آن را مانند یک هدیه به افراد انتقال داد. مهارت‌های زبانی که فرد در فرایند جامعه‌پذیری می‌آموزد،

مصادق سرمایه فرهنگی ذهنی است. فرد با مهارت زبانی می‌تواند روابط گفتمانی با سایر اعضای جامعه برقرار نماید، که این امر منجر به تقویت مدارای اجتماعی در سطح جامعه می‌شود. سرمایه فرهنگی عینی در کالاهای فرهنگی یافت می‌شود که گروه‌های اجتماعی آن را مصرف می‌کنند. کالاهای فرهنگی نظیر کتاب، نقاشی، عکس، فیلم و فرهنگ لغت سرمایه فرهنگی عینی هستند. دارندگان کالاهای فرهنگی از طریق هم‌اندیشی و دورهمی می‌توانند در مورد اثر و سبک آن با یکدیگر به گفتگو بپردازند. هم‌اندیشی و گفتگویی که بین دارندگان کالاهای فرهنگی شکل می‌گیرد، مدارای اجتماعی را در بین آنها افزایش می‌دهد. ایجاد روابط گفتمانی از طریق تقویت سازوکارهای مجاب‌سازی در شبکه روابط، افزایش سطح فرهیختگی جامعه و آمادگی جامعه برای حل عقلانی تناقضات منطقی - فرهنگی افزایش مدارای اجتماعی را در پی دارد. بُعد دیگری از سرمایه فرهنگی، بُعد نهادی است. لازمه سرمایه فرهنگی نهادی وجود افراد با صلاحیت و مستعد، برای کسب انواع مدرک تحصیلی و شغلی است. سرمایه فرهنگی نهادی، به کمک ضوابط اجتماعی و با به دست آوردن مدارک تحصیلی، تصدیق حرفه و شغل برای افراد دارنده آن موقعیت اجتماعی ایجاد می‌کند. دارندگان سرمایه فرهنگی نهادی از طریق انجمن‌ها و اتحادیه‌ها می‌توانند در مورد مسائل و مشکلات گوناگون حرفه‌شان به مباحثه بپردازند. اظهارنظر پیرامون مسائل گوناگون شغلی در بین اصناف و انجمن‌ها باعث تقویت روی تساهل و مدارا می‌شود. به عقیده بوردیو، میان بازیگران چهار نوع سرمایه وجود دارد که یکی از مهم‌ترین آن سرمایه فرهنگی است که در فرایند جامعه‌پذیری به صورت نهادین بروز می‌یابد و می‌توان گفت تحمل‌پذیری افراد با سرمایه فرهنگی بیشتر از دیگر انواع سرمایه است؛ چراکه سرمایه فرهنگی با تغییر نگرش فرد و در نهایت رفتار او به سمت جامعه هم‌راستا می‌شود.

همچنین در این پژوهش، اندازه اثر جوانان در مدل تصادفی نسبت به سایر گروه‌های سنی بیشتر بود، به عبارتی سرمایه فرهنگی جوانان بر مدارای اجتماعی اثرگذارتر است. در واقع می‌توان به این امر اذعان داشت، مدارای اجتماعی گروه جوان بیشتر از سایر گروه سنی متأثر از سرمایه فرهنگی آنها است. به‌طور کلی، با توجه به نتایج فراتحلیل و اینکه پژوهش‌های انجام شده کمتر تأثیرات متغیرهای تعدیل‌کننده و میانجی را شناسایی و بررسی کرده‌اند، پیشنهاد می‌شود به این عوامل توجه بیشتری شود که این کار، علاوه بر

بدیع بودن، پیامدهای علمی و کاربردی زیادی در این حوزه خواهد داشت. همچنین، با توجه به ماهیت موضوع پژوهش، بررسی رابطه میان سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی با روشی غیر از روش‌های کمی و آماری برای پی‌بردن به نقش سرمایه فرهنگی بر مدارای اجتماعی و حلقه گمشده اصلی میان این دو متغیر، ضروری است.

همچنین از زوایه دیگر هم می‌توان به روابط مدارای اجتماعی و سرمایه فرهنگی پرداخت. تأثیری که تساهل و رواداری بر سرمایه فرهنگی دارد. رواداری از طریق گفت‌وگو و همدلی روابط بین کنشگران را تسهیل می‌کند و خود منجر به خلق و بازتولید سرمایه فرهنگی می‌شود. زمانی که رواداری در بین اعضای جامعه آموزش داده می‌شود، سرمایه فرهنگی افزایش می‌دهد. براین اساس با وجود تفاوت‌های فردی و اجتماعی، افراد می‌توانند جامعه را به مثابه گفت‌وگو قلمداد نمایند.

کتابنامه

- ادیبی سده، مهدی؛ رستگار، یاسر و بهشتی، صمد (۱۳۹۱). مدارای اجتماعی و ابعاد آن. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۱۳(۵۰)، ۳۷۷-۳۵۳.
- بهشتی، سیدصمد و رستگار، یاسر (۱۳۹۲). تبیین جامعه‌شناختی مدارای اجتماعی و ابعاد آن در بین اقوام ایرانی. *مسائل اجتماعی ایران*، ۴(۲)، ۳۵-۷.
- بیاتی، پروانه؛ جهانبخش، اسماعیل و بهیان، شاپور (۱۳۹۷). تبیین جامعه‌شناختی چالش‌ها و فرصت‌های مرتبط با مدارای اجتماعی شهروندان شهر تهران. *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۹(۲)، ۱۷-۳۹.
- جهانگیری، جهانگیر و افراسیابی، حسین (۱۳۹۰). مطالعه خانواده‌های شهر شیراز در زمینه عوامل و پیامدهای مدارا. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۲۲(۳)، ۱۵۷-۱۵۳.
- جهانگیری، جهانگیر؛ سردارنیا، خلیل‌اله و علیزاده، قاسم (۱۳۹۵). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با مدارای سیاسی دانشجویان (مطالعه موردی دانشگاه شیراز). *فصلنامه توسعه اجتماعی*، ۱۰(۳)، ۸۲-۶۷.
- ذکایی، محمدسعید و فرزانه، حمید (۱۳۸۸). زنان و فرهنگ بدن: زمینه‌های انتخاب جراحی‌های زیبایی در زنان تهرانی. *فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و*

ارتباطات، ۴(۱۱)، ۶۵-۶۵.

رام‌هفشجانی، نجمه (۱۳۹۴). عوامل اجتماعی مرتبط با مدارای اجتماعی در بین جوانان شهر یزد. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه یزد، یزد، ایران.
شارع‌پور، محمود و خوش‌فر، غلامرضا (۱۳۸۱). رابطه سرمایه فرهنگی با هویت اجتماعی جوانان «مطالعه موردی شهر تهران». نامه علوم اجتماعی، ۲۰(۱)، ۱۳۳-۱۴۷.

عسگری، علی و شارع‌پور، محمود (۱۳۸۸). گونه‌شناسی مدارا و سنجش آن در میان دانشجویان دانشکده‌های علوم اجتماعی دانشگاه تهران و علامه طباطبایی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، ۲(۴)، ۳۴-۱.

فرزام، نازنین (۱۳۹۴). بررسی جامعه‌شناختی تأثیر انواع سرمایه بر مدارای اجتماعی جوانان شهر ساری. (پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد)، دانشگاه مازندران، بابل‌سر، ایران.
فکوهی، نصر (۱۳۸۱). تاریخ اندیشه و نظریه‌های انسان‌شناسی. تهران: نشرنی.

فیروزجائیان، علی‌اصغر؛ شارع‌پور، محمود و فرزام، نازنین (۱۳۹۵). بررسی جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه فرهنگی بر ارتباطات بین فردی با تأکید بر مدارای اجتماعی. مطالعات فرهنگ و ارتباطات، ۱۷(۳۵)، ۷-۳۱.

فیروزجائیان، علی‌اصغر؛ شارع‌پور، محمود و فرزام، نازنین (۱۳۹۵). سرمایه فرهنگی و مدارای اجتماعی (آزمون مدل میمیک). فصلنامه توسعه اجتماعی، ۱۱(۲)، ۳۳-۶۴.
قاضی‌نژاد، مریم و اکبرنیا، الهه (۱۳۹۶). دین‌داری: مدارای اجتماعی یا فاصله اجتماعی (پیمایشی در میان مسلمانان و مسیحیان شهر تهران). مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۶(۱)، ۲۱-۴۰.

نجفی، سمیه (۱۳۹۶). تفکر انتقادی و ارتباط آن با مدارای اجتماعی در دانشجویان. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). رشته دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.
نصرالهی، یوسف (۱۳۹۵). تأثیر اشکال سرمایه بر مدارای اجتماعی (مطالعه پیمایشی شهروندان ۵۰-۱۸ ساله میاندوآب). (پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد). دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

هومن، حیدرعلی (۱۳۹۰). راهنمای عملی فراتحلیل در پژوهش علمی. تهران: انتشارات سمت.

- Benabou. R. & Tirole. J. (2006). Incentives and pro-social behavior. *American Economic Review*, 96(3), 1652–1678.
- Bourdieu. P. (1989). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of taste*. London: Routledge.
- Christie, D. J. & Dawes. A. (2001). Tolerance and Solidarity, Peace and Conflict. *Journal of Peace Psychology*, 7(2), 256-269.
- Corneo, G. & Jeanne, O. (2009). A theory of tolerance. *Journal of Public Economics*, 93(4), 691-702.
- Eryilmaz, N. & Hernandez, A.S. (2021). The relationship between cultural capital and the students' perception of feedback across 75 countries: Evidence from PISA 2018. *International Journal of Educational Research*, 109(2), 1-15.
- Halpern, Leah Webb (2003). The effect of higher education tolerance: An investigation of political and cultural attitudes of college students. *Academic Forum*, (21), 90-130.
- Lareau, A. & Weininger, E.B. (2003). Cultural capital in educational research: a critical assessment. *Theory and Society*, 32(4), 567–606.
- Lee, S. (2021). Social Tolerance and Economic Development. *Social Indicators Research*, 158(5), 1087–1103.
- Lizardo. O. (2008). The question of culture: consumption and stratification revisited. *Sociologica. Italian Journal of Sociology*, 12(4), 24-41.
- Prieur, A. & Savage, M. (2011). Updating cultural capital theory: A discussion based on studies in Denmark and in Britain. *Poetic*, 39(3), 566-580.
- Ritzer, G. (2002). *Contemporary Sociological theory*. USA: Sage.
- Terceiro, F. E.; Arruda, M.; Schaik, C. P.; Araujo, A. & Maria Burkart, J. (2021). Higher social tolerance in wild versus captive common marmosets: the role of interdependence. *Scientific Reports*, 11(6), 825-840.
- Verkuyten, M.; Yogeewaran, K. & Adelman, L. (2022). The social psychology of intergroup tolerance and intolerance. *European Review of Social Psychology*, 13(2), 1-9.

References

- Adibi Sedeh, M.; Rastegar, Y. & Beheshti, S. (2012). Social Tolerance and its Dimensions, *Social Welfare Research Quarterly*, 13(50), 353-377. (In Persian)
- Asgari, A. & Sharapour, M. (2009). Typology of Tolerance and its Measurement Among Students of Social Sciences Faculties of Tehran University and Allameh Tabatabai, *Cultural Research Quarterly*, 2(4), 1-34. (In Persian)
- Bayati, P.; Jahanbakhsh, E. & Behian, Sh. (2018). Sociological Explanation Of Ehallenges and Opportunities Related to Social Tolerance of Tehran Citizens, *Iran Social Issues Review*, 9(2), 17-39. (In Persian)

- Beheshti, S. S. & Rastegar, Y. (2013). Sociological Explanation of Social Tolerance and its Dimensions Among Iranian Ethnic Groups, *Social Issues of Iran*, 4(2), 7-35. (In Persian)
- Benabou. R. & Tirole. J. (2006). Incentives and pro-social behavior. *American Economic Review*, 96(3), 1652-1678.
- Bourdieu. P. (1989). *Distinction: A Social Critique of the Judgment of taste*. London: Routledge.
- Christie, D. J. & Dawes. A. (2001). Tolerance and Solidarity, Peace and Conflict. *Journal of Peace Psychology*, 7(2), 256-269.
- Corneo, G. & Jeanne, O. (2009). A theory of tolerance. *Journal of Public Economics*, 93(4), 691-702.
- Eryilmaz, N. & Hernandez, A.S. (2021). The relationship between cultural capital and the students' perception of feedback across 75 countries: Evidence from PISA 2018. *International Journal of Educational Research*, 109(2), 1-15.
- Fakuhi, N. (2002). *History of Thought and Anthropological Theories*, Tehran: Nashrani. (In Persian)
- Farzam, N. (2015). *Sociological Study of the Effect of Various Types of Capital on the Social Tolerance of the Youth of Sari city*. (Master's thesis), Mazandaran University, Babolsar, Iran. (In Persian)
- Firouzjaian, A. A.; Sharapour, M. & Farzam, N. (2016). Sociological Investigation of the Effect of Cultural Capital on Interpersonal Communication with an Emphasis on Social Tolerance, *Culture and Communication Studies*, 17(35), 7-31. (In Persian)
- Firouzjaian, Ali, A.; Sharapour, M. & Farzam, N. (2016). Cultural Capital and Social Tolerance (Mimic Model Test), *Social Development Quarterly*, 11(2), 33-64. (In Persian)
- Ghazinejad, M. & Akbarnia, E. (2017). Religiosity: Social Tolerance or Social Distance (a survey among Muslims and Christians in Tehran), *Social Studies and Research in Iran*, 6(1), 21-40. (In Persian)
- Halpern, Leah Webb (2003). The effect of higher education tolerance: An investigation of political and cultural attitudes of college students. *Academic Forum*, (21), 90-130.
- Homan, H. A. (2011). *Practical Guide to Meta-Analysis in Scientific Research*, Tehran, Samt Publications. (In Persian)
- Jahangiri, J. & Afrasiabi, H. (2011). Study of Shiraz City Families in the Field of Factors and Consequences of Tolerance, *Applied Sociology*, 22(3), 157-153. (In Persian)
- Jahangiri, J. & Sardarnia, Kh. & Alizadeh, Q. (2016). Investigating the Relationship Between Social Capital and Political Tolerance of Students (A Case Study of Shiraz University), *Social Development Quarterly*, 10(3), 67-82. (In Persian)
- Lareau, A. & Weininger, E.B. (2003). Cultural capital in educational research: a critical assessment. *Theory and Society*, 32(4), 567-606.
- Lee, S. (2021). Social Tolerance and Economic Development. *Social Indicators Research*, 158(5), 1087-1103.

- Lizardo, O. (2008). The question of culture: consumption and stratification revisited. *Sociologica. Italian Journal of Sociology*, 12(4), 24-41.
- Najafi, S. (2017). Critical Thinking and its Relationship With Social Tolerance in Students. (Master's thesis) Department of Sistan and Baluchistan University, Zahdan, Iran. (In Persian)
- Nasralahi, Y. (2016). The Impact of Forms of Capital on Social Tolerance (Survey Study of Citizens Aged 18-50 in Midandoab). (Master's thesis). University of Kurdistan, Sanandaj, Iran. (In Persian)
- Prieur, A. & Savage, M. (2011). Updating cultural capital theory: A discussion based on studies in Denmark and in Britain. *Poetic*, 39(3), 566-580.
- Ramhefeshjani, N. (2015). Social Factors Related to Social Tolerance Among the youth of Yazd City. (Master's Thesis), Yazd University, Yazd, Iran. (In Persian)
- Ritzer, G. (2002). *Contemporary Sociological theory*. USA: Sage.
- Sharapour, M. & Khoshfar, Gh. (2002). The Relationship Between Cultural Capital and the Social Identity of Youth, "A Case Study of Tehran City", *Social Sciences Journal*, 20(1), 133-147. (In Persian)
- Terceiro, F. E.; Arruda, M.; Schaik, C. P.; Araujo, A. & Maria Burkart, J. (2021). Higher social tolerance in wild versus captive common marmosets: the role of interdependence. *Scientific Reports*, 11(6), 825-840.
- Verkuyten, M.; Yogeeswaran, K. & Adelman, L. (2022). The social psychology of intergroup tolerance and intolerance. *European Review of Social Psychology*, 13(2), 1-9.
- Zakai, M. S. & Farzaneh, H. (2009). Women and Body Culture: Fields of Choice of Cosmetic Surgeries in Tehrani women, *Quarterly Journal of the Iranian Association for Cultural Studies and Communication*, 4(11), 45-65. (In Persian)

پښتو ښکته علمون انساني و مطالعات فرېښتې
پرتال جامع علمون انساني